

ÅRSMELDINGER 1984

KONSERVATOREN FOR MUSEA I NORD-ØSTERDALEN

SAMRÅDINGSMØTER OG MUSEUMSPRIS

Det er holdt 2 samrådsmøter.

26.4. Rådhuset, Tynset og 5.10. i Vingelen Kirke- og Skolemuseum. Av spesielle saker kan nevnes: Budsjett 1984, der en på nytt understreket behovet for å få felles handverker, søkt fylket siden 1977. Informasjonsavis, Årbok for Nord-Østerdalen, Nord-Østerdals Uka, kommentar til kulturplan for fylket.

Under møtet i Vingelen ble Museumsprisen 1984 tildelt Vinglen Kirke- og Skolemuseum ved formann Per Rønning. Prisen er en treplakett skåret av Magne Neby Holter. Deltakerne fikk god anledning til å studere det fine bygget.

ARBEIDSUTVALGET

har bestått av Odd S. Grindal, Arne Kr. Horten og Kåre Bakosjelten.

MUSEUMSARBEIDERE

Ordningen med midlertidig sysselsatte fortsatte også i 1984.

Hedmark Fylke betalte egenandelen fram til 1.7. mens Tynset Bygdemuseum betalte egenandelen fra 1.9. (1.10) og ut året.

Denne ordningen sammen med sivilarbeidere gjorde at en på det meste var 7 i arbeid.

Konservatoren er fremdeles eneste faste ansatte.

PERSONALET 1984

Midlertidig sysselsatte:

Berit Margrete Kjølnhaug, Alvdal 1.1. - 31.6. og 1.9. - 31.12.
kontor, arkiv, fotoregistrering

Anne Lyshaug, Folldal 1.1. - 31.6., 1.9. - 30.9. og 1.11. - 31.12.,
siste tida i halv stilling. Fotoregistrering, tegning.

Torbjørn Torgersen, Alvdal, 1.1. - 31.6. og 1.9. - 31.12.
vedlikehold

Asbjørn Aas Petershagen, Tynset, 1.1 - 31.6.
vedlikehold, foto

Bjarne Hyttemoen, Alvdal, 1.9. - 31.12.
vedlikehold

Frode Reppegård, Tolga, 1.11. - 31.12.
vedlikehold

Ragnhild Rusten Fossum, Elverum, 13.1. - 26.3.
restaurering av klær, registrering

SIVILARBEIDERE

Frode Reppegård, Tolga, ferdig

Kjell Akeren, Os, ferdig 28.12.

Vegard Lie, Våler, begynte 19.11.

ANSATTE

Per Hvamstad, konservator, ansatt 1976

MUSEUMSARBEIDERE, SPESIELLE OPPDRAG

Bjørn Bækkelund, Brummundal
registrering, ordning av arkivalia

Lars Chr. Wegner, Tynset
fotodokumentasjon

I tillegg kommer alle de som er engasjert og betalt av de enkelte musea, omvisning og vedlikehold. Flere museer har hatt folk på sysselsettingsmidler (Folldal, Tolga, Rendalen, Alvdal)

Tilsammen blir dette mange årsverk, noe som viser at en i museumsarbeidet i Nord-Østerdalen kan skaffe mange faste arbeidsplasser.

I tillegg kommer all gratis innsats fra styremedlemmer og andre hjelpsomme folk, som er avgjørende for å få arbeidet til å gå.

Vesle Blakken passer på i tunet i gammel Prestgar'n Bull-museet Rendalen t.v. loft fra Bjønngarden.

VEDLIKEHOLD

Mye vedlikeholdsarbeid skjer i de enkelte museers regi (se de enkelte årsmeldinger). Nevnes kan:

Sætersgårds Samlinger - rep. av tak og fjøsmur på Dølmo
Vingelen Kirke- og Skolemuseum - rep. av løe og bu på museumstomta, istandsetting av løe og bu i utmarka.
Folldal Bygdetun - rep. av tak, div. sikringsarbeid Folldal Verk, istandsetting av Egg, I.M. Egnunds diktarstove.

Os Museum - tilbakeflytting av kvernhus (fra Røros-museet)

Tyldal Bygdetun - flytting av stabbur, loft, låve, lafting på kornlåve, i standsetting av Tronshall.

Bull-museet - istandsetting av eldhus

Tynset Bygdemuseum - muring av trevklopper, omlegging av tak i Museumsparken, istandsetting av fjøset på Rams-moen.

Smia etter smed Hansen i Øvre Rendal, nå en del av Bull-museet, men skal bevares på stedet. Museet ligger på nedsida av vegen.

De midlertidig sysselsatte og sivilarbeiderne har deltatt i forskjellig arbeid på:

Alvdal: golvskifting på Husantunet, Nyhus garveri

Tylldalen: Tronshall

Tolga: Vingelen Kirke- og Skolemuseum

Os: Narbuvoll skole

Tynset: Tynset Bygdemuseum, Ramsmoen

Rendalen: Bullmuséet

Da Tynset Bygdemuseum periodevis har betalt egenandelen for de midlertidig sysselsatte, har de vesentlig arbeidet på fjøset på Ramsmoen.

For å ha materialer til framtidige restaurering har vi skaffet oss en del gamle materialer, bord, panel, takstein, gamle vinduer.

Når hus likevel rives/ombygges er det viktig for oss å få tak i slike ting.

VERKSTED

I den kalde årstiden har verksstedet vært flittig brukt. Vi har produsert utstillingsmontre, bord, rammer. Vi har også forsøkt oss på enklere istandsetting av museumsgjenstander, og har laget enkelte bygningsdetaljer.

TILVEKST TIL SAMLINGENE

Ved de enkelte muséer har det også i 1984 kommet betydelig tilvekst.

Registreringsarbeidet gjorde et bra skritt framover ved Bull-muséet og Folldal Bygdetun, mye ble også fotografert.

STELL AV GJENSTANDER

Noen få gjenstander er satt i stand i verkstedet på Ramsmoen. Til åpningen av Vingelen Kirke- og Skolemuseum var altertavla fra 1678 ferdigrestaurert ved teknisk atelier ved Hedmarksmuséet. Fremdeles er det en del gjenstander fra Nord-Østerdalen der, som venter på behandling. Ragnhild Rusten Fossum var engasjert for å stille med tekstilsamlingene, vask, støvsuging, magasiner-ering, registrering.

Et svært nødvendig arbeid ble gjort, stort behov for spesialister til å utføre slikt arbeid. Tekstiler fra Folldal

Bygdetun, Husantunet, Sætersgård Samlinger, Os Museum, Tynset Bygdemuseum ble behandlet.

BILLEDSAMLING

Dette arbeidet har gått som tidligere. En sivilarbeider og en midlertidig sysselsatt har vært sysselsatt med dette omtrent hele året.

Det er arrangert avfotograferingsdager i Folldal og Rendalen. Det har kommet inn fotosamlinger fra utflyttede nord-østerdøler, spesielt nevnes bilder etter de første på Folldal Verk, verkemester Axel Brostrup og ing. Carl Nielsen (1904). Negativer til oppbevaring har vi fått fra E.E. Røe, Tylldalen (1940-50), Joseph Bakken, Tufsingdalen (1920-30) og Embret Lunaas (1910).

Lysbildearkivet har nådd opp i 8369 nummer, en vekst på 1066 lysbilder. Arkivet av nye opptak har økt med 2769 bilder. Av spesielle fotodokumentasjoner kan nevnes Dalsbygda Meieri, Motorvogna på Rørosbanen. Avfotografering av gamle bilder har også dette året skjedd i stort omfang. Totalt er det avfotografert 2739 bilder mot 1423 året før.

Innsatsen fordeler seg slik:

Os: 305

Tolga: 195

Tynset: 322

Alvdal: 10

Folldal: 1468

Rendalen: 439

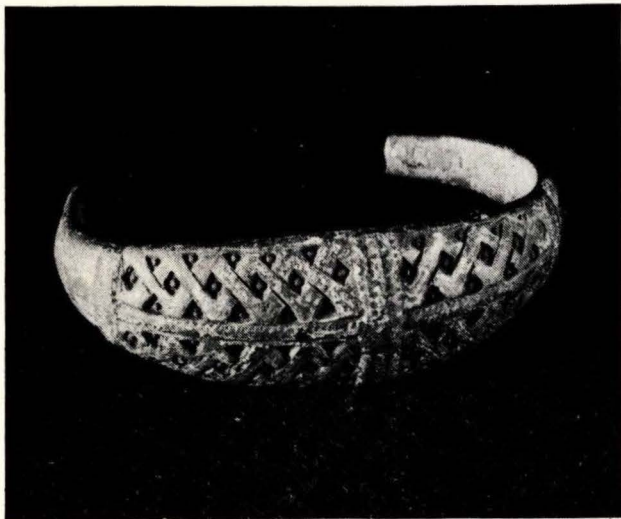
Ordning av fotokort har nå kommet langt, ca. 12.000 kort er skrevet, tilveksten prøver en nå å skrive etter hvert.

Fremdeles gjenstår det mye identifiseringsarbeid.

BRUK AV ARKIVET

Det har vært et stigende antall forespørsler etter bilder. Det er produsert en god del bilder for salg.

I samarbeid med Toten Museum er vi nå i ferd med å få fotosamlinga over på microkort, ordnet etter emne. I første omgang er samlinga til Vingelen Kirke- og Skolemuseum avfotografert.

Dette fine armbandet av bronse fra vikingetida, ble funnet i en jordhaug i Rendalen, men den årvåkne finner varslet museet slik at funnet kom til Universitetets Oldsaksamling. Slike enkelt-funn er viktige brikker når den eldste historia skal skrives.

Foto: M. Volden, Univ. Oldsakssaml.

INNSAMLINGSARBEID

Det er så godt som ikke drevet innsamlingsarbeid (dokumentasjonsarbeid) i 1984.

UTSTILLINGER

Utstillingen «Gutta på skauen» innlånt fra Trysil-Engerdal regionen ble vist i Os Museum, kjelleren under biblioteket. På åpningen deltok Viggo Stuedal med foredrag. Utstillingen var supplert med lokalt materiale, med tanke på avdeling for siste krig ved Os Museum. Deltatt med fotoutstillinger mange steder bl.a. Follidal under Nord-Østerdals Uka.

Tolga-bryllupsbilder under N. Ø. kunstlags utstilling. Tynset, Tynset biblioteket om Neby, salgsutstilling sammen med N.Ø. kunstlag.

Rendalen - under kunst og handverksutstilling, senere i biblioteket.

KURS

I forbindelse med «Gutta på skauen» ble det holdt et møte om Krigshistorie i undervisninga, med Viggo Stuedal som innleder.

Det er arrangert kurs i registrering av faste kulturminner.

PUBLIKASJONER

Årbok for Nord Østerdalen 1984, trykt hos Røros Trykk i et opplag på 1200, utkom like før jul. Artikkelforfattere var: Jon Ola Gjermundsen, Bjørn Bækkellund, Ragnhild Rusten Fossum, Kristine Prestmoen Tallerås, Arne Dag Østigård, Melvin Eggen og Arve Nordlie.

Støtteannonsene ble gitt fra 8 bedrifter/institusjoner i tillegg til bevilgning fra Norsk Kulturråd.

Informasjonsavisa «Besøk museer i Nord-Østerdalen» ble gitt ut til turistsesongen, opplag 6000, med opplysninger om de enkelte musea. Spredd gratis.

BIBLIOTEK

Boksamlinga har økt med 248 nummer, av dette er 75 årbøker mottatt i bytte for vår egen årbok. Sist år har det vært utlånt en del spesielle bøker.

ARKIV/ARKIVALIA

Siste år har vi registrert/ordnet flere privatarkiv, flere museer har tatt over til oppbevaring en del originalmateriale. Mye av dette oppbevares i den enkelte kommune, her samarbeides det med kulturstyra, som har tatt initiativ til opprettelse av lokalarkiv.

OPPLYSNINGSVIRKSOMHET

Undervisning er gitt ved Etnologisk Institutt, Univ. Oslo, Trontun v.g.skole, Storsteigen Landbruksskole

Ellers er det holdt en rekke kåserier/orienteringer, nevnes kan: Hedmark Fylkes husflidslag, Alvdal Rotary, Fåset Bondekvinnelag, Sør Trøndelag Museumslag, Nord-Østerdal Motorhistoriske klubb.

MØTER/REISER

Jeg er fremdeles styremedlem i Norske Kunst- og Kulturhistoriske Museer (NKKM) og deltok på landsmøtet i Trysil. I den forbindelse var jeg reiseleder på en ekskursjon til Rendalen og Alvdal. I forbindelse med NKKM har det blitt en del reising, bl.a. som medlem i utvalg som drøfter samtidsdokumentasjon i norske museer, deltok i den forbindelse på seminar i Stavanger. Medlem av idegruppa for Røros-museets nybygg.

Har også deltatt i gruppen av norske økomuseer, på seminar i Bø og arbeidsmøte i Oslo.

Jeg har deltatt i samrådningsmøter for Musea i Hedmark og Oppland, og Musea i Hedmark. Medlem av funksjonsfordelingsskomitéen i det siste. Kjell Akeren deltok i kurs i fotobevaring, arrangert av Sekretariatet for fotoregistrering. Av museer som er besøkt kan nevnes: Blaafarveværket (Modum), Ringve Musikkhistorisk Museum, Norges Hjemmefrontmuseum.

Idyll fra Sølenkroken, Rendalen.

KULTURVERNSAKER I KOMMUNE

Det har vært sterk vekst i henvendelse fra private eiere av eldre hus, kontoret tjener som mellomledd/kontaktorgan til og fra Riksantikvaren.

Kontakten med kulturstyra/kontora har vært god og voksende samarbeid med en del tekniske etater.

Av saker det har vært arbeidet med kan nevnes: (Mange av disse er gjengangere)

Folldal: Folldal Verk, Dalåsen (riving av uthus)

Tangmosetra, (evt. bevaring), Fall-lia (registrering av kulturminner i hyttefelt)

Alvdal: Sandeggen (evt. fredning), Nørdsti (fredet stue), Gammelbanken (sentrum, vern)

Tynset: Vollan (restaurering), Kvannrøsten (befaring av seter), Neby Bortistuen (fredning), Kvikne Kobbervik (slagghauger, gruvegaver m.m.)

Rendalen: Bevaring av fløtreminner

Tolga: Gata i Tolga sentrum, Rausjødalen øvre (seter-anlegg), Tolga kirke, Vingelen (befaring med univ. oldsaksamling) Røstbakken (rest.)

Os: Odden, fredet anlegg (rest av stabbur), Morgenrøden (rest.) Engåvoll (rest.) Bakken nordre (rest.) Brufossen Kraftstasjon (rest.) Osflaten (rest.) Dalsbygda (befaring med Univ. Oldsaksamling), Punnibakkvolden (seter).

MUSEA I NORD ØSTERDALEN

Kontakten med de ulike museer har vært stort sett god, jeg har deltatt på en rekke styremøter og befaringer. Ved alle museer er det mange prosjekt under arbeid, (se de ulike museers årsberetning).

Antall reisedager er vanskelig å anslå, ca. 80, av dette er omlag 65 brukt i Nord-Østerdalen.

BULL-MUSEET

Styret har i året bestått av:

Odd Steinar Grindal, leder

Jorunn Wardenær, nestleder

Arvid Dale, Finn Øyan og Karl Jakob Bursle, styremedlemmer, sistnevnte som fylkesvalgt.

Det ble holdt 2 styremøter i 1984.

Museet var åpent i juli med 2 omvisere. Besøket var omtrent som i 1983, 228 barn og 619 voksne.

Vi har fått i stand eldhuset med gråsteinsmur og pipe. Stein ble kjørt både fra «steinbrøttet» i Tengstadlia og fra Åkerslia.

Smia etter smed Sigurd Hansen er lagt under museet og skal restaureres på sin nåværende tomt. Ellers ser det ut til at tomteutvidelsen ved museet nå endelig skal bli en realitet etter mange års ventetid.

Den 19. august hadde vi «liv i stuene» for første gang. Været var det aller beste, som det pleier å være når det er noe som foregår på museet. Dette var så vellykket at det bør gjentas i 1985. Det var 200 voksne og 38 barn under arrangementet.

Den 29. juli var det gudstjeneste på museet med kirkekaffe etterpå. Frammøtet var bra.

Den 9.9. var det en delegasjon på 25 stk. fra NKKM's årsmøte i Trysil på besøk. 3 av styremedlemmene span-derte hjemmebakte kaker og kaffe.

Det har i 1984 kommet inn 21 gjenstander til museet. Samlingen består nå av ca. 2.500 gjenstander.

FOLLDAL BYGDETUN

Styret har vore:

Kristine Prestmoen Tallerås, leiar (frå 21.06.84)

Oddveig Trondsgård

Fred Arnulv Streitlien

Øyvind Bakken Berg

Terje Breen

Sistnemnde er oppnemnd av fylket.

Styret for bygdetunet vart oppnemnd av Hovedutvalget for kultur på møte den 21.06.84. Styret har såleis fungert berre siste halvåret i 1984. Det har vore to møter i styret, 20.08. og 08.10. Det vart kalla inn til eit tredje møte 06.11., men det vart avlyst. Saker som har vore handsama er m.a. budsjettet, riveløyve, overtaking av seter i Grimsbu, utstilling av tekstilar, gaver, m.m., verving og restaurering ved Folldal Verk. Den 29. august var det synfaring til fleire stader i nedre delen av bygda:

1. Diktarstua på Egg

2. Ryeng-skula

3. Tangmo-setra på Nysetra
  4. Badstu i Tangmoen
  5. Sagbruk i Mellombekken
  6. Gml. produksjonsavdeling ved Folldal Verk
- Konservatoren for Musea i Nord-Østerdalen, Per Hvamstad har vore til stades på alle møta og på synfaringa. Leiaren for kulturkontoret, Terje Jensås, har vore skrivar for styret.

UPPIGÅRD STREITLIEN

Folldal Bygdetun hadde fått 4 nye hus i 1984. 2 gml. lør, saufjøs og stall frå Søre Dalåsen. Husa vart tekne ned og fløtte fyrst på juli 1984. Husa ligg forsvarleg lagra på Uppigard Streitlien og vil bli sett oppatt når det blir pengar til det.

Under Nord-Østerdalsveka 1984 var det «Liv i stuggun» og St.Hans moro på Uppigard Streitlien laurdag 23. juni. Rondane Bondekvinnelag og Folldal Bondekvinnelag stod for aktivitetane: Ysting av raudost, flatbrødbaking, steiking av avletto, karding og spinning, bragdabandveving, bregding av stongband, skreddering, nupereller. Aktivitetane held fram utover kvelden under St.Hans-moroa og, der Folkedanslaget Geitfrivil var vertskap. Leikarringen dansa, 10 år gamle Rasmus dansa halling og Egil m.fl. spela fele. Gamle leikar som kilkastning og jepping vart oppattfriska. Ellers var det matsalg og bål-brenning.

Helge Engum var fast omvisar i 6 veker sommaren 1984.

Tal besøkande: 550 vaksne; Liv i stuggun: 21 barn og 101 vaksne. St. Hans moro: 40 barn og 185 vaksne.

Dei dagane det ikkje var omvising, dreiv Engum med anna arbeid, m.a. fotografering av dei gamle tinga som bygdetunet eig (9 filmar á 36 bilder). Bjørn Bækkelund engasjert av Musea i NØ. registrerte ca. 100 gjenstander. Elles vart det sett opp plakattavle og skilt ved vegen.

RYENG-SKULEN

Under Nord-Østerdalsveka vart skulemuseet, Ryeng-skulen, presentert for publikum. Emnet for kvelden var skulehistoria og pensj. lærar Johannes Ryeng káserte. Han hadde dessutan stått for innsamling av bilete av alle

lærarane som hadde halde skule i Ryeng-skulen opp gjennom åra. Bileta vart avduka denne kvelden der kring 100 stk. var tilstades. Ryeng kvinneforening hadde basar og stod for serveringa.

FOLLDAL VERK - VERNEARBEID

I 1984 overtok Folldal Bygdetun ein del av den gamle produksjonsavdelingen ved Folldal Verk: 1. Plukkhus, (bygn. 48), 2. Transformatoriosk (bygn. 36), 3. Taugbanestasjon (bygn. 102), 4. Knuseri (bygn. 103), 5. Transportband med silo (bygn. 103), 6. Flotasjonsbygning nr. 100 (øvre del). Restaureringa vart påbegynt våren 1984. Til denne restaureringa/verninga fekk vi kr 50.000,- frå Kulturrådet. Dessutan fekk vi kr 10.000,- fra både Folldal kommune, Folldal Verk, Folldal Gruvearbeiderforening og Hedmark fylke. Sysselsette Harald Hovde og Helge Engum stod for med arbeidet, - både med rydding i bygningar og på området før Nord-Østerdalsveka, med trafokiosken og med ein del anna snikkararbeid. Konservator Hvamstad var arbeidsleiar med leiaren for kulturkontoret som daglig leiar.

På november var to av utarbeidarane frå teknisk etat utlånt og dreiv med restaureringa. Folldal Verk reiv nederste del av den gamle flotasjonen og sette på ny vegg der det vart delt. Under Nord-Østerdalsveka var det omvisning på Verksområdet, m.a. produksjonsavdelingen, brakkene, direktørboligen m.m. Omvisar var Erling Brandsnes.

Elles fekk vi kr 15.000,- fra Kulturdept. på posten: «Kulturtiltak på industristadar» som skulle nyttast til utstilling om Gruveverksemda. Pengane vart m.a. nytta til fotoutstilling under Nord-Østerdalsveka. Riksantikvaren løyva kr 20.000,- til å utarbeida verneplan for den eldste delen av Folldal Verk. Arbeidet kom så vidt i gang i 1984 og vil halda fram i 1985.

Konservator Hvamstad, leiar for kulturkontoret Terje Jensås og leiar for Folldal Bygdetun har hatt mange synfaringar vedr. restaureringsarbeidet ved Folldal Verk. Kontaktutvalget for bevaring av Folldal Verk har hatt eit møte 12. okt. 1984. Også gruvemuseet var opent ein dag

under Nord-Østerdalsveka, på Bergmannsdagen søndag 24. juni.

TANGMO-SETRA

Folldal Bygdetun fekk tilbod om å overta Tangmo-setra. Etter synfaring var dei fleste svært betenkte, så det vart til at vi takka nei til tilbodet.

REPRESENTASJON

1. Leiaren K.P.T. møtte på samrådsmøte for Musea i N.Ø. i Vingelen
2. Leiaren K.P.T. møtte på Alvdal 09.09.84. på omvisning på Husantunet (m/lunsj) på møte for museumsfolk frå heile landet.

GÅVER TIL BYGDETUNET

1. To gamle stolar og anna inventar. Edvin Dalåsen.
2. Ei gamal symskin. Olav Brendryen.
3. Ein raud damevest. Dødsboet etter Helga Brendryen v/Minda Dalen.
4. Sykursprodukter (kvitsaum). Dødsboet etter Helga Brendryen v/Målfrid Støen.
5. Ei svart dametrøye frå Kvebergsøya. v/Anne M. Kjøsberg.
6. Ei sylvskei etter Gina Stenhaug v/Åse Bakken.

Dei gamle tinga etter Marit J. Borkhus som har vore lagra på den gamle snikkarskulen i fleire år, vart fløtt til magasinet i Helse/sosialsenteret. Det vart også planlagt ei utstilling i Helse/sosialsenteret med tekstilane vi eig og gåver Bygdatunet har fått opp gjennom åra, men den er utsett til hausten 1985.

HUSANTUNET

Alvdal kommunestyre vedtok i 1983 at kulturstyret skulle være styre for Husantunet, men det nye formannskapet var ikke enig i dette og valgte den 21. mars 1984 et eget styre for Husantunet. Valgt ble:

Per Arnfinn Bergebakken, form.

og Sigmund Tronsli.

Varamedlemmer:

Asmund Westgård

Tore Øwre

Hedmarks fylkesrepresentant til styret er Ingeborg Holmen, med Helge Næss som vararepresentant.

Styret har i år hatt 5 møter og behandlet 20 saker. Formannen har møtt ved et samrådsmøte for Musea i Nord-Østerdalen i Vingelen.

For at tunet og området rundt husa skulle være best mulig presentabelt til sommerens åpning hadde vi dugnad med «rive og lime» den 14. mai. Golvet i vinterstua som det var påbegynt reparasjon av i 1983, vart gjort i stand til åpningen. Likeså måtte det til en større reparasjon av brunnhuset etter at en bil hadde kjørt inn idet.

Åpningstider dette året har vært fra 1/7 til 5/8 og som omviser tilsatte styret Berit Strømshoved, som også hadde denne jobben i 1983. Bilettpriene fastsatte styret til kr 8,- for voksne og kr 4,- for barn. Dog begrenset til kr 20,- for familier. Skoleklasser innen kommunen omvises gratis mens andre grupper som vil ha omvisning utenom åpningstidene betaler kr 10,- for voksne og kr 5,- for barn. Søndag 9. september besøkte en gruppe av deltakere ved årsmøte som museumsforbundet hadde i Trysil, Husantunet, hvoretter Alvdal og Folldal kommune spanderte lunsj.

Besøksboka viser at det har vært inno 112 betalende og 80 andre.

Den 29. oktober hadde styret, sammen med konservator Per Hvamstad befaringsrapport av kommunale kulturvernanlegg og det vises til befaringsrapport som vedlegges årsmeldingen.

Alvdal kommune ble anmodet om å delta i arrangementet «Liv i stuene» på Glåmdalsmuseet den 19. august

og kulturstyret valgte styret for Husantunet til arrangementskomité, med Sigmund Tronsli som formann.

Olenstua, Follandsvangenseter og bakstehuset på Tynsettunet tok imot mange besøkende denne dagen. Visning av gammelt håndverk og lokalhistoriske underholdningsprogram er populært og trekte mange tilskuere/tilhørere.

Det er fortsatt noen nyanskaffelser av inventar og utstyr slik at det lettere kan arrangeres møter og andre sammenkomster i stuen på Husantunet. Styret fikk fullmakt til omdisponering av poster innen budsjettet. Det som på denne måten ble disponibelt er nytta til anskaffelse av et ekstra langbord og 2 benker, kjøkkenbenk, duker og diverse dekketøy.

Et lite innsmett mellom sommer- og vinterstua på Husantunet, Alvdal.

TYLLDALEN BYGDETUN/ BYGEDETUNETS VENNER

Styret siste år:

Kjell Godtland, leder, pers.v.repr. Olav H. Røe.

Arne Kr. Horten, nestleder

Erling Bakken, styremedlem

Eli Petra Lund, sekretær

Marit Eggen, kasserer (som også er fylkesvalgt) med
Ragnhild Øverby v.repr.

Øvrige vararepresentanter:

Ruth Alida Øverby

Kjellaug Reiten

Det er siste år holdt 5 styremøter og behandlet 27 saker. Medlemstallet for Bygdetunets Venner har siste år vært 48 og 2 livsvarige.

Restaurering av hus siste år: Det er lagt torv på begge bura i prestgarden, samt planering og oppfylling av tunet. Likeså pålegging av matjord og tilsåing av ny plen. På høsten ble låven i prestgarden lagt ned, (noe som var på høy tid), ny grunnmur er støpt og alt tømmer er lagt opp igjen. Det gjenstår tak og gulv samt innredning. Likeså er låven i Søgard påtømret nytt røste med åser. Det gjenstår også her legging av tak.

11. mai var det opprydding og noe planeringsarbeid ved Tronshall. 19. mai var det dugnad i prestegarden med rydding og vask av begge stuene samt bura. Olsokspelet «Dei urolege av hjarte» ble i år vist med tre forestillinger, fredag, lørdag og søndag med andakt føre spelet på søndag. Et vellykket foretagende tross regnvær på fredagskvelden. Nytt av året en katolsk aftensang som ble holdt i kirken på fredag og lørdag kveld, med stappfull kirke begge kvelder. All honnør til Rolf Norsen for dette. Sent lørdag kveld var det olsokvake på samfunnshuset hvor innledningsvis en ekte skotte innledet aftenens underholdning med sekkepipespill. Deretter overtok Tone Hulbækmo m/flere scena med sang fra middelalderen og hennes musikanter spilte med gamle instrumenter.

Besøktstallet samlet for disse forestillinger i bygdetunet i samfunnshuset i overkant av 800 betalende.

TRONSHALL: Elisabeth Skrivervik var omviser i Trons-

hall og Bygdetunet i juli mnd. Hun foretok noe registreringsarbeide samt maling av vinduer inniblant omviserjobben. Det var utlånt arbeider fra en utstilling som N.Ø. Kunstalg hadde i Folldal (N.Ø. Uka) Kristin Skrivervik Midttun hadde også arbeid utstilt her. Besøktstallet var ca. 80, skulle vært mye høyere.

Tynset handelsstands forening deler hvert år ut en bragdpris. For 1984 ble Tylldalen Bygdetun tildelt denne prisen, et fint fat med diplom. Denne utmerkelsen setter vi pris på.

Ellers vil styret få rette en hjertelig takk til alle aktører som var med i olsokspelet, samt aktører som var med i kirka, instruktør Rolf Norsen og andre som var med på å gjøre dette til et vellykket arrangement. Likeså en takk til alle komitémedlemmer for god jobb med servering. En takk til dem som har vært med på dugnad, og ellers alle andre som har vært med i 1984.

Bygdetunet har mottatt 1 gjenstand, nemlig Tylldalen Sanitetsforenings sykebare, 3 av styret var representert på samrådsmøte i Vingelen, ellers fikk vi innbydelse til åpningen av setermuseet i Engerdal hvor formann var tilstede.

TYNSET BYGDEMUSEUM/ TYNSET MUSEUMS- OG HISTORIELAG

Styret har i 1984 bestått av følgende:

Stein Sagbakken, leder

Reidun Aaen

Rolf Skjøtskift

Erling Birger Semmingsen, vararepresentant

Solveig Salbu, kommunens representant

Solveig Siksjø, fylkets representant

med vararepresentantene

Bjarne Grandum og Anne Karin Næss

Valgkomité:

Jens Øverli, Jarl Støen og Kirsten Vangen

Restaurerings- og byggekomité for Ramsmoen:

Sverre Nyborg, Klemet Aaen og Solveig Siksjø.

Styret har holdt 5 møter og drøftet ca. 30 saker, flere av disse er gjengangere. Av de viktigste sakene kan nevnes: Ramsmoen, restaurering, Museumsparken, videre utbygging, gang- og sykkelsti langs Parkveien, utvidelse av Parken mot jernbanen og planlegging av ny parkeringsplass. Det har vært et fellesmøte med restaurerings- og byggekomiteén for Ramsmoen. Museet/laget har vært representert på samrådsmøter for Musea i Nord-Østerdalen.

TILVEKST TIL SAMLINGENE

Museet har i 1984 fått flere gaver, bl.a. fra Morten Often, Sigurd Nymoen, Nils Nebylien, Hjørdis Bergene, Anne Lise Svendsen, Hans Aaen, Mali Lombnæs, Nanfrid Nordmoen, Jorunn Skårsmoen, Petra og Åge Tronshaug, Borgny og Ole Holann, familien Hagen, Telneset.

FOTOBEBVARING

Også i 1984 er det avfotografert mange bilder fra Tynset (322 fra hele kommunen). Fremdeles står det igjen mye arbeid med identifisering, sjøl om en ved hjelp av eldre folk er kommet et godt steg videre. Museet har fått en lang rekke gamle originalbilder fra Fåset.

ARKIVALIA

Museet har sist året fått en del gamle dokumenter, både som gave og til oppbevaring.

MUSEUMSPARKEN

Det er fremdeles mange uløste prosjekt i og rundt Museumsparken. Dette fører til at Parken ikke er så presentabel som ønskelig. Gledelig er det derfor at låven fra Godtland nå er ferdig. I løper av noen dager på forsommeren ble det bygd to fine trevklopper på dognad. På låven skal nå plasseres utstyr med tilknytning til korndyrking.

Det er lagt nytt tak på seterstua, og påbegynt skifte av tak på løa fra Telneset. Etter avtale med Arne O. Hugubakken skal museet få ny innkjørsel fra nord like ved Restauranten.

Arbeidet med utvidelse av Parkveien ble ikke påbegynt i

1984, og det har derfor heller ikke blitt noen løsning på problemet med parkeringsplass. Ordfører Hagen forhandler om dette og utvidelse av Parken ned mot Rørosbanen.

Et foreløpig utkast til scene- og musikkpaviljong er nå drøftet i styret. Denne skal etter planen legges ned mot jernbanen, på det evt. nye området.

Styret har arbeidet aktivt med å skaffe hus til fullføringen av Tynsettunet og seteranlegget. Det er sett på flere brukbare hus, uten at noe vedtak er fattet. Styret har sluttet seg til et forslag fra konservatoren om at en prøver å sikre seg hus til bureisingsbruk, oppsatt på det nye området.

RAMSMOEN

Arbeidet med restaurering av fjøset og løa har kommet godt igang. Norsk Kulturråd bevilget kr 130.000,- mens vi hadde søkt om kr 180.000,-. I tillegg har vi fått sysselsettingsmidler.

I løpet av 1984 er det støpt nytt golv i fjøset, møkkkjelleren er gravd ut og forsterket med støpte vegger og golv. Løa er heiset opp og lagt på ny grunnmur med leca. Møkk-kjelleren blir arkiv, mens fjøs og løe skal brukes til unstillingsbruk.

INNSAMLINGSSAKSJON

For å skaffe egenandel og de manglende midler fra Norsk Kulturråd (kr 50.000,-) har styret satt i gang en innsamlingsaksjon av penger og tømmer. Brev er sendt til samtlige husstander. Men desverre kom dette innsamlingsarbeidet sammen med andre større aksjoner, så utbyttet har enda ikke blitt å så bra. Men innsamling pågår fremdeles.

BESØK OG ARRANGEMENT

Museumsparken har vært oppe for omvisning i juli måned.

Det har vært salg av forfriskninger, kaffe og vafler. Liv i stuom ble arrangert 21.7. i samarbeid med Tynset Husmorlag.

Åpen dag for skolene, med invitasjon til alle 4. - 5. klasser, ble arrangert 5. juni.

Neby var tema på medlemsmøtet i nov. med A. D.

Østigaard som foredragsholder, dessuten var det fotoutstilling av gamle bilder fra Neby. Fotoutstillingen fra Neby sto en kort tid i Biblioteket i Rådhuset. Før jul deltok museet i Kunstlagets salgsutstilling, med barnestoler og gamle bilder. Inntektene av salget skal gå til restaureringsarbeidet på Ramsmoen.

Besøket i Museumsparken har vært ganske bra, men mindre enn i fjor, som var litt spesiell fordi Tynset hadde Nord-Østerdals Uka.

MUSEUMSARBEIDERE

Omvisere var:

Karen Salbu

Edel Lilleeng

Kari Svartliaune (bare en kort periode)

I tillegg kommer fellesmannskapet for Musea i Nord-Østerdalen, sivilarbeidere og midlertidige sysselsatte, ved sida av konservator.

Laget hadde i 1984 45 medlemmer mot 42 året før.

OPPGAVER FRAMOVER

Museet/laget har mange oppgaver med videre utbygging av Museumsparken og Ramsmoen. Det ville være av stor betydning å få sluttført noen av de mange planlagte prosjekt ved Museumsparken. Framdrifta i de fleste av disse - utvidelse av veggen, parkeringsplass og utvidelse av Parken - var ikke med.

Så fort det er mulig å skaffe hus og penger, må Tynset-tunet og seteranlegget utbygges. Vi oppfordrer alle til å være på utkikk etter hus - til garden: stuebygning, eldhus, stall, do, skåle. Til setra: fjøs, skåle, kokhus. Og andre hus som hørte til på garden og setra.

På Ramsmoen regner vi med at arbeidet med fjøset vil gå greitt fremover. Hvor langt vi kommer avhenger av økonomien.

VINGELEN KIRKE- OG SKOLEMUSEUM

Styret har vært sammensatt slik:

Per Rønning, formann

Nils Røe, v.formann, fylkets repr.

Johanna Nordmo, kass.

Åshild Westgård

Amund Røe, kommunens repr.

Paul Røe, menighetsrådets repr.

Det er holdt 4 styremøter. Den 5. oktober var det samrådsmøte for Musea i Nord Østerdalen i det nye museumsbygget. Her ble Vingelen Kirke- og Skolemuseum tildelt museumsprisen, en honnør til bygda for dugnadsinnsatsen under oppføring av nybygget.

Det er første sesongen samlingene er permanent i nybygget og vi hadde åpent to dager for uka i juli måned. Protokollført besøkstall var vel 500, men vi regner med at en 200 til var innom. Johanna Nordmo har fungert som omviser.

Søndag den 12. august ble åpningen av museet markert med en festlig tilstelning. Foruten innbudte gjester fra Norsk Kulturråd, fylke og kommune, var det ca. 300 personer til stede. Programmet for dagen var prolog, hornmusikk, korsang, museumsdirektør Alf Bøe talte, formannen orienterte om museet og bondekvinnelaget ordnet med mat og kaffe. Sogneprest Skjånes avrundet. Alt foregikk på plena foran museet og vi var velsigna med strålende vær. Senere på dagen var det middag for ca. 30 tilreisende innbudte gjester på Rønningen.

Den 29. juli hadde Kalenda Maja v/Tone Hulbækmo konsert i Vinglen kirke. Styret inviterte Kalenda Maja til servering i museet etter konserten, Olaug og Nils Røe var vertskap.

På forsommeren fikk vi bygd uthus ved museet. Det er opprinnelig et gammelt kvernhus, iflg. Torger Nordvang er det «Perskverna» som Nordvangen og Jordet flyttet ned i Sättålia og har tjent som skogsbu siden først på 1900. Dessuten er løe i Kanerlia gjenreist og restaurert.

Styret har engasjert museet i en redningsaksjon av buer og løer som er igjen på utmarksslåttene. Av Mass Trøans

registreringer går det fram at 7 buer og 15 løer er reddet av eierne, men at 2 buer og 27 løer må restaureres snarest. Dette året er «Freksbua» i Kvannberget samt 3 løer restaurert.

Det tas sikte på å greie noen fler til sommeren, arbeidet blir gjort på dugnad. Innsamling av bilder går videre, siste året til tilveksten ca. 50 bilder. Fotosamlingen er avfotografert på såkalt mikrofilm.

Gamle ferdselsveger, Nils Røe har gått løs på den gamle

ferdselen over til Narren og Tufsinga. Stoffet er arkivert i museet.

Kalenderen som museet ga ut er blitt godt mottatt og opplaget på 500 ble revet vekk. Arbeidet med ny kalender for 1986 er påbegynt.

Til Kirkesamlingen var vi fått en kobberspann brukt til dåpsvatn, dette er en gave fra Usa Røe. Ellers har museet mottatt pengegaver og gjenstander til husflidsavdelingen.

Vingelen Kirke- og skolemuseums nybygg med fin skigard som ramme.

SÆTERS GÅRDS SAMLINGER

Sætersgårds Samlinger har i 1984 hatt følgende styre:

Stein Dølmo/Liv Trøan, leder.

Sigrid Vingelsgaard, Engebret Dølgård, Petter Nytrøen og som fylkesvalgt styremedlem Svein Midtdal.

Stein Dølmo sa fra seg vervet som leder i juli 1984, og Liv Trøan overtok. Styret for Sætersgårds Samlinger er ikke kulturnemnd slik som tidligere.

Det er holdt to styremøter, og styret har vært representert på samrådsmøter i Vingelen og Hamar.

Museet var åpent for omvisning i tida 2. juli - 10. august, med tre dager i uka, å 4 timer pr. dag. I følge museets gjestebok har 85 skolebarn og 83 voksne besøkt Sætersgårds Samlinger. Det er her rimelig å regne med et noe høyere tall, da ikke alle som er innom museet skriver navnet sitt i boka. Rausjødalen setermeieri har vært godt besøkt.

Museet er som tidligere benyttet til undervisning, i år bl.a. plantefarging og lysstøping. Museums lærer er Kari Gjeltten Bakken.

Det er innkjøpt en del «husgeråd» til Dølmo av Åshild Westgård, Vingelen. Til biblioteket er det kjøpt en rekke bøker.

Fra Lars Ivar Eide har museet mottatt en del oppsatser til det første orgelet i Tolga kirke. Det var organist Ole L. Eide som i ca. 1888 fikk låne et orgel på Sæter for å spille i kirka. Dette ble godt mottatt, og med Eide i spissen ble det i august 1890 kjøpt et orgel med 6 stemmer til Tolga kirke, og det ble brukt i vel 30 år i Tolga. Solgt til et sted i Telemark først på 1920-årene, men noe av oppsatsen står igjen på Tolga, uvisst av hvilken grunn.

På Dølmo er nå samtlige tak restaurert. Likedan stenmuren i sauefjøset og fjøsmuren. Styret har på dugnad ryddet i hovedbygningen, sommerstue og uthus. 5. klasse ved Tolga skole hjalp til med rydding og vasking en dag. All registrering gjenstår. Styret vil prøve å komme såpass i orden, slik at det til høsten kan bli en åpen dag på Dølmo, hvor bygdefolket og andre interesserte kan få se stedet.

OS MUSEUM

Museumsutvalget

Består av Kåre Bakosgjelten, leder, Svanhild Bakken, Elly Rønningen, Asbjørn Ryen og Tore Østvang.

Det har vært to møter i utvalget. I tillegg har det vært en befaring til ulike deler av kommunen. Av viktige saker som er behandlet eller er i gang, kan nevnes:

Oddentunet

Planen for kommunal overtakelse av «Oddentunet» ble behandlet i kommunestyret, uten at endelig vedtak om kjøp ble gjort. Før planen ble behandlet fikk vi avslag på tilskudd fra Riksantikvaren. Det som videre vil skje i 1985 er at vi på nytt må forhandle med eier om pris, og avklare driftsutgiftene nærmere. Dette vil bli gjort så snart vi får beskjed fra Norsk Kulturråd om vi får statstilskudd eller ikke. Det er å håpe at denne saken får sin endelige avklaring i 1985.

Kvernhuset ved Rødbekken

Det gamle kvernhuset ble flyttet fra Røros museet til sin opprinnelige plass ved Rødbekken i Narjordet. Det gjenstår noe arbeide før huset er ferdig restaurert. I tillegg vil dammen, vassrenna og brua over Røa bli satt i stand, slik at miljøet blir gjenskapt slik det opprinnelig var. Dette arbeidet vil bli forsøkt gjort i løpet av 1985.

Narbuvoll gamle skole

Det gjenstår ennå noe arbeide utomhus før skolen kan sies å være ferdig restaurert. Dette arbeidet vil bli utført sommeren 1985. Innendørs er selve restaureringen ferdig. Det gjenstår å sette på plass og registrere inventar og utstyr.

I tilknytning til skolen var det et uthus med doer. Dette huset står igjen på den gamle tomte. En flytting av uthuset er ønskelig og vil bli forsøkt gjort i 1985.

Utstilling

Museet arrangerte i samarbeide med Musea i Nord-Østerdalen utstillingen «Gutta på skauen». Utstillingen var montert i underetasjen på ungsomsskolen og ble godt besøkt.

Underetasjen i ungdomsskolen

Det er ønskelig at vi så snart som mulig får satt i stand underetasjen til museumslokale. Dette arbeidet kan gjøres trinnvis og vil starte opp så snart rommet blir frigitt til dette formålet.

Gaver

Vi får stadig henvendelser fra folk som ønsker å gi gjenstander til Os museum. Dette er en gledelig utvikling som nok vil øke når vi får egnende lokaler til å kunne presentere gjenstandene.

Emil Grindal har vært på Kjølvollen i Ø. Rendal etter stør med øksen Elias, ca. 1935.

Thorleif Grindal kjører høy fra Karlshaugen til Myra i Ø. Rendal med oxen Elias, bildet er tatt i 1935 av Knut S. Finstad.